

Incipit excellẽtissimi medici magistri Petri de abbano prologus in libellum de venenis, mineralibus vegitabilibus, animalibus et quolibet ente sub solari globo ceptis per Venerabilem virum Wilhelmũ Haldenhoff. de Thorn Artium et Medicine doctorem Magnimagistri Prussie. Diui ordinis theutonicorum Phisicum emendatum

Ad Cōventum Franckfurtensem Ord. Erem: S. Augustini.

Reverendissimo in christo patri ꝛ dño dño. N. diuina puidētia summo pōtifici Petrus de abbano mim⁹ medicorū. cum deuocione p̄sens scriptū tā vestre petitioni q̄ȝ p debiti solutione afferre iuxta posse obedire ppono vt sanctitati vestre: tū ad pfectū corporis: tum ad scibilia coaugenda: tractatū vtilem nō min⁹ q̄ȝ breuē de venenis inscribā ¶ Primo siquidē diuisionē faciam de venenis Sunt eni nobis magis nota quecūqȝ p partes diuidūt quoddā totū ¶ Scdo vnūqdqȝ diuisiōis mēbroꝝ resoluam hinc ad terminū. singularē: sic eni cuiusqȝ rei scientia cōpletur a generalissimis ad specialissima descendēdo ¶ Tercio dscribani modū ſm quē venenū mortificat et nocumentum inducit humāo corpori ꝓrimatū inde naturā noticia curatiōis in arte medicīe venatur ¶ Quarto sermonē faciā de precustodia et cautela ne aut venena ppinentur: aut si ppinata nō noceant: precustoditiua eni ars est curatiuā excusans ¶ Quito signa ponā et curas ad quodcūqȝ venenū assumptum ꝛ ad eius nocumenta introducta. ¶ Sexto et vltimo virtutes bezoarticas: id est a morte liberantes occulta virtute potius ꝛ diuina q̄ȝ complexione vel natura ad quodqȝ venenū describam: ꝛ cū hoc soluam duas questiones difficiles valde: quarū prima erit de tiriaca magna. Vtrū tiriaca sit alicui veneno bezoar vel medicina. et secunda erit. Vtrū venenū aliquod: possit ad certū temp⁹ taliter exhiberi ꝙ ex eo q̄s ad illud tempus moriat̄ et non ante.

¶ Capitulū primū. De diuisione venenorum.

v Enenũ quia oppositum est cibo nostri corporis: ideo sicut cib⁹ ipe efficit pars nostri corporis et se totũ assimulat parti nutrite vicẽ tenẽs partis dissolute: ita venenũ nr̃m corpus seu partẽ cui approximauit ad sui ipsius venenosam naturã totã trahit et ꝯuertit: ꝛ deniqꝫ assimulat sibi ipsuꝫ adeo vt sic aĩalia et t̃re nascẽtia q̃ꝫ natura cibos ꝯuertit in speciẽ nutritorũ. a nobis cõmesta in nostrũ alitũm ꝯuertunt et speciẽ. Ita quecũqꝫ corpora veneno sunt iuncta si comedant a nobis transeuntia faciũt nostra corpora i venenũ: qm̃ om̃e agens est prestãtius paciẽte. sic eni nostra substancia ꝑ modũ passiui trãsit ad p̃sentiã veneni q̃d se habet ꝑ modũ actiui in veneno sicut palea subiecta igni transit in ignẽ est eni ignis totus actiuus ad paleam: quare sapientes medicorũ venenũ dixerunt esse de genere rerũ inficientiũ et destruentiũ cõplexionem et compositionẽ: et interdũ inducentiũ solutionem ꝯtinuitatis ita vt egritudies que ex venenis accidunt sint de generib⁹ cõmunibus et nõ ꝓprijs. Diuiditur aũt venenũ trib⁹ modis. Nã vno mõ ꝯsiderat ꝑut fit diuisio generis i species: et ꝫm hoc dixerunt. Auicen. et Auerr. ꝙ venenorũ aliud ẽ de minera aliud est de vegetabilib⁹: aliud est de aĩalibus.

¶ De minera quidẽ est: vt quecunqꝫ sub terra generata ꝑnicíosam habent naturã· vt argentum viuũ et gipsuꝫ· et es· ꝛ quidã lapides vt magnes· ꝛ lapis armen⁹ nõ lotus et plumbũ vstum et arsenicũ· et realgar et cerusa plũbi: et sic de multis alijs de quibus infra in speciali dicet̃. ¶ De vegetabilib⁹ vero sunt quecunqꝫ plantarũ cõtrarissime sunt nature cibali vt apte nati non sunt ad nutriti spẽꝫ conuerti: ꝫ potius sunt prompta cõuertere: vt eloborus ꝛ turbith

nigrū: napellus et gūmi napelli et fungi quidam: et tubera et viduā faciens et mezereon ꝛ oleander apiū risus et multa alia de quib⁹ in speciali infra dicetur

¶ De animalibus aūt: venenosa sunt oīa quoꝝ natura lōgissime distat ab humana cōplexione aut opposita et inimica ē. speciei: qualia sunt serpentes et dracones et thiri et vipere et lepus marinus: ꝛ carnes assate et statim suffocate: et pisces frigidi: ꝛ morticine carnes et putride: et que a fulgure sunt pcussa et mortua et quecunqꝫ sunt passa rabiē: ꝛ multa que infra speciali dicentur. ¶ Secundo mō considerāt venenū relatum ad nos et ſm hoc dixerūt: venenū aliud est assumptū intra corpus ꝛ aliud extra: qđ vero est assumptū int⁹: est de genere potionū perniciosarum datum sub specie cibi vel potus vel medicine et hoc est quod plurimū fit: a quo reges et prelati et odiosi cauere debent. Quod vero ē extra: dicitur reptilium morsus: sicut cū visu: aut auditu: aut gustu: ꝛ aut tactu: aut odoratu sentitur venenū. Visu quidē sicut venenat basilisc⁹ Auditu sicut venenat serpēs quidā in nubia qui ē corpulencie duaꝝ palmarum acutū habēs caput: et viridis existēs coloris qui regulus vocatur Sibilando nāqꝫ aues ꝛ animalia eū audientia interimit Gustu quoqꝫ: sicut aspis surda que sputo suo quos tangit interficit Et thirus qs mordet ꝛ vita perimit. Tactu vero sicut serpēs quē miles de quo Auicenna dicit: interfecit cum lancea et ex contactu lancee manus militis totūqꝫ corpus fuerat mortificatū. Et sicut piscis quidā: qui stupefactor vocatur: de quo Galienus dicit: qui cū intrat rete piscatoris manus et brachia stupefiunt: intantū q insensibiles efficiuntur. Odoratu vero sicut reperiuntur quidā fungi pniciosi: de quib⁹ dicit Rosis:

ꝙ cum euelluntur a loco siue terra et odorati fuerit ꝛ interficiunt ipsum odorantem

¶ Tercio modo consideratur venenū q̄ntū ad spe cificam differentiā qua differt vna species ab alia specie: Et secundum hoc dixerunt omnes medici: et philosophi naturales: Quot venenorum: aliud est quod facit operationem suaꝫ a qualitate sua siue a complexione: ꝛ aliud quod facit hoc idem per virtu tem fluentē a tota specie quod medici formam speci ficam vocant: quod nihil aliud est nisi meritum qđ vnumquodqꝫ compositum ex quatuor elementꝭ se cundum maiorem et minorē ꝓportionem ipsorum elementorum in composito sortitur ꝛ meretur habe re ab influētibus stellis fixis que species inferiorum compositorū respiciūnt: et ꝓut materie ipsorū apte sunt fluunt: iuxta illud virtutes stellarum vehūtur inferius mediantibus lineis piramidalibus et rectis que in lumine ipsarum stellarū firmantur: quod lu men per lineas diuersas vectum: de stellis deportat virtutes specificas quas dereliquit in cōpositis secū dum ꝙ cōponentia meruerunt. Et hoc est quod rec te Auicenna dixit in canone. ꝙ talis forma specifica aduenit rebus post primā complexionem elemento rum in composito: et quia ignoramus semper et ig norabimus ineternū quantitates et pondera elemē torum in cōpositis: ideo tales formas specificas ad uenienses iuxta meritum talis ꝛ talis ꝓportionis in compositꝭ: necesse est ignorare neqꝫ de ipsis plus sci re possumꝰ nisi q̄ꝫtū prebet hoīm experientia: ꝛ ꝓp terea in talibus plus conferunt exꝑti q̄ꝫ rationales medici sicut bene in ꝓhemio metha. aristo. dicit.

Venenū ergo quod a qualitate sola facit operatio nem variatur secundum diuersitatem qualitatum

Nam aliud calidum aliud frigidum aliud siccū aliud humidum. ¶ Calidum quidem duobus modis interficit: quia aut calefaciendo corrodit interius assumptū vsqȝ ad cor: ⁊ extra appositū vsqȝ ad medullam ossis: et sic interficit soluendo. continuuȝ quale est lepus marinus: aut calefaciendo inflamat et intus et extra vsqȝ ad cor: et sic inficit substanciā cordis superflue inflamando : et hoc est sicut euforbiū et elleborus. ¶ Frigidū vero venenū similiter interficit duobus modis. scȝ aut malefaciendo ppt maximam eius frigiditatem vsqȝ dum cor reddatur immobile : et hoc est tale quale est opium: aut opilando vias anhelitus et claudēdo ita q quasi anhelare non possunt et vsqȝ ad cor auffert anhelitus: et hoc est tale quale est plumbuȝ vstum. ¶ Siccum vero venenum interficit duobus modis. scilicet aut consumendo humidū sanguineum cordis et quasi crustam conuertendo: et hoc tale est quale est: calx non extincta ⁊ colchatar: aut seperando partem a parte donec oīa membra vsqȝ ad cor ⁊ minimas partes non liquefiant: sed soluentur: et hoc facit tale q̄le est realgar. ¶ Humidū vero venenū dicunt quidā non inueniri: qm̄ nō ascendit hūiditas ad q̄rtū gradum et quart⁹ gradus venenosaȝ reddit qualitatem qm̄ corruptiuū est mortale. Sȝ Gallie. narrat de q̄dam quē in somno serpēs quidā momordit: et excitat⁹ nō valens surgere tract⁹ p manū remāsit caro corrupta et putrefacta sup terrā ⁊ ossa denudata apparuerunt vñ ex putrefactōe occulta et facili carnis solutione: pbat. Gallie. eē humidū: ⁊ et hoc gñre fm aliq̄s argētuȝ viuū v̄e eē venenū qđ solū humidū i q̄rto gradu eē fatent. Sȝ venenū q̄d a tota spē fluente v̄tute siue a tota subā siue a forma specifica ē interfi

cit non q: calidū neqꝫ frigidū neqꝫ siccū neqꝫ humidū: ſꝫ q: tale id eſt: q: oppoſitā habꝫ virtutē ad vitā hominis et ſanitatē: ꝛ iſtud venenū in quacūqꝫ paruitate ſumptū ita etiā vt ſenſuꝫ fugeat inficit multiplicando ſeipſum qm̄ quacunqꝫ humiditatē noſtri corporis inuenit ipſam ſtati in venenū conuerti: et hoc virtute ſue ſpeciei et tale eſt quale ē napellus.

¶ Capitulum ſecundū De vno quoqꝫ veneno in ſpeciali.

v Enena minera ſpecialia et plantaꝝ ꝛ animaliū nō niſi nota et famoſa dicemus ne occulta narrātes vir⁹ i angues addicerem⁹: ob eā eius ſolā cāꝫ vt p̄uiſa. min⁹ ledāt hec ſcribunt: nō vt alios ledere doceam⁹ ¶ Mineralia igit̄ venena: quedā ſunt a natura: quedā ab arte ꝓcurata: A natura quidem que in ventre terre generantur et horum vnū eſt argentū viuū quod int⁹ aſſumptum qn̄qꝫ inficit ſua humiditate putrefacere faciente humiditatē cordis naturalē quandoqꝫ autem interficit ſua frigiditate actuali cōgelante cor: cui⁹ ſignum eſt ꝙ quidā apotecarius, cū de nocte tempore magni eſtus ſitiret: temptans inuenit āpulaꝫ plenā argento viuo quod bibit: et mane inuent⁹ ē mortuus: et inueniētes argentū viuū exire de ano: anothomiſatus fuit: et inuentus fuit ſanguis circa cor coagulatus et ipſuꝫ cor ſimiliter inuenerūtqꝫ in ſtomacho fere libram vnā argenti viui. Aliud eſt argentū viuum quod ſit ab arte alchimie ſublimatum in alludel: quod eſt vas alchimiſtarum et iſtud eſt deterius et magis pernicioſum quam naturale quoniam minerale ſepe per ventrem ſecedit: Vel ſponte

vel cum clisteri: ꝑ sublimatū assumptum interius:
corrodit intestina et apostemat corret retinetur vri-
na et ꝓhibet: eius exit⁹ et morū ¶ Extinguitur etiā
argentū viuū cum forti admixtione saliue hois do-
nec disparet: qꝛ si ꝓieceris sup ipsuz aquā feruentē et
redierit ad primā dispositionē non ē extinctū: ⁊ hoc
adhuc deterius ē q̄z purū viuū: et min⁹ malū q̄z sub
limatū ¶ Secundum venenum quod est a natura
minere est gipsum: quod intus assumptū sua frigidi
tate coagulat sanguinem et inspissat spiritus: et in-
ducit difficultatem anhelit⁹: deinde moritur: et hoc
datum crudum in potu tritū: coctum vero non est
venenū: sed medicina stiptica valde: nascitur autem
in venis terre montuose. ¶ Terciū est es: quod me-
tallinam habet naturā compositū ex argento viuo
et adurēte sulphure ad formā ruboris deducente: q̄d
quidē cum per fabros percutitur et maleatur: scorie
que cadunt et date in potu venenant et ventrē forti
ter soluere faciunt: ⁊ hoc medici vocant tubel eris iā
etiam viuū si reponant in vase eneo aut cupri aut e-
lectri et bibant: vomere facit. ¶ Quartum ē scoria
ferri eruginosi et ipsa erugo que intus assumpta ad
herendo intestinis exiccat humiditates ⁊ corp⁹: et se
nectā inducunt id est quandā egritudinem quā me-
dici marasmū vocant: vtuntur autem medici scoria
ferri consolata in curatiōe multarum egritudinum
¶ Quintum est lapis magnetis qui assumptus in
tus melancolicū et lunaticum et pistrigiatum facit
recipientem: vtuntur autē eo medici consolato cum
aliis medicinis in curatione melancolie. Est autē la
pis iste duarum specierum ¶ Vna ē que trahit fer-
rum vertens illud ad polum septembrionalē vbi dr
cē minera magnetis. Alia ē q̄ trahit carnes hūanas

vertens tractum versus polum meridianū vbi dici tur esse minera ipsius: hec aūt trita et data in potu viscera cōtrahit et in globū reddit ¶ Sextum est la pis armenus qui rubeus est: assumptus int⁹ si nō est lotus secundū omnē medicorum doctrinā est ve nenū vomitiuū: subuersiuū totius corporis ꝛ eo ꝑ parato vtuntur medici in cura melancolice passio nis. ¶ Septimū est lapis stellatus quē medici vo cant lazuli: q̄ si nō fuerit lotus datusq̧ in potu sub uertit stomachū et dolorē intestinorū facit: q̄ vtunē medici contra quartanā. ¶ Octauū est arsenicum siue auripigmentū quod est de specie gipsi: vt dicit Albertus ꝙ caliditate et siccitate sua et ꝑniciosa na tura venenū est pessimū putrefaciens et valde mor tificatiuū: sed si sublimetur secundū Alchimiā i va se alludel est pessimū: vt venenū int⁹ assumptū: et si sepius sublimetur: efficitur albissimū: et tāto de terius efficitur venenum.

¶ Venena vero que ꝑ artē fiunt: vt litargirium: quod ex plūbo fit fuso in olla cū testā olle fractē: qd assumptū intus tantā facit intestinoꝝ stipticitatem quod nunq̄ȝ fere egerere potest: et ꝑ vomitū educun tur que ꝑ secessum solent educi. Sed et cerusa que ex lamis suppositis aceto colligitur ꝛ frigiditate sua et siccitate intus assumpta facit paraliticos et cōtrac tos: sunt et calcecomenon id est viride eris: quod fit ex lamis cupri super aceto expositis quod quidē cor rosiuū ē: et venenū mortale. Sunt et plumbū vstū quod fit ex sulphure ꝛ auripigmento q̄d est venenū opilans anhelitū et interficiens suffocando sunt et azurum quod fit ex lapide lazuli quod est venenum exicatiuū. Sunt et realgar quod ex sulphure et plū bo fit: corrosiuū existens venenum int⁹ assumptū.

¶ Vegetabiliū vero venena: quedam sunt succus herbarum: quedā vero fructus arborū: quedā vero semina ipsarū: ¶ Succus quidē cicute: et succ⁹ titimalorū: et succus cucumeris asinini: et succus vsnee: et succus bothomarien: et succus coriandri: et succus mādragore: et succus papaueris nigri de q̄ opiū sit: et succ⁹ volubilis lactāt͛ de q̄ scamonea fit et succus apij risus: et succus cherue: id ē girasolis: et succ⁹ napelli: et succus oleandri: et succ⁹ mezereon et succ⁹ ellebori nigri: et succus alfessire id est vit͛ albe: et succus brionie id ē cucurbite siluestris. De fructibus v̄o sunt cornua oleandri et cornua bedeguar: et anacardi ꝛ nuces: et auelane rancide: ꝛ nux vomica: et coloquintida q̄ solitarie fuit nata i arbore sua: et ficus pharaonis: et poma mādragore. ¶ Semina v̄o sunt iusquiamus: et cochognidij: ꝛ bacce lauri rancide et catapucie et semē vrtice: et semē papaueris nigri: et semē ellebori: et et semen cicute: et semē coriādri hūidi: ꝛ semē serpentarie que oīa cōmesta vel bibita: aut perimūt modis supradict͛: aut infirmant: corp⁹ ꝛ alterāt. ¶ De aīalib⁹ vero sunt quedā de cerebris ipsorum: quedā de caudis. quedaȝ de sanguine: quedā de saliua et sputo: quedam de fellibus: quedā de toto corpore. In cerebro quidē gatte venenū est ꝑniciosum faciens hominē amentē. similiter i cerebro vesptilionis. In cauda v̄o cerui venenum est pessimū: ꝓpter quod venatores extremitatem caude cerui quando volunt cerVū cōmedere abscidunt. similiter in cauda scorpionis et rutele ꝛ vespe et apis: et exanguiū animalium: et quorundam serpentum. In sanguie vero sicut in sanguie bouis veteris: ꝛ in sanguie buffonis et eius sputo: ꝛ i sang

uine mēstruo᷑ ꝛ in sanguie lepꝛosi. In sputo vo siue in saliua homis ieiuni non ad hominē ꝟ ad scoꝛpionem et serpentem: In sputo buffonis: et sputo ꝛ saliua vipere que coire vult cū pisce venenū deponit in littoꝛe sup lapidem quendam: deinde rediens suū colligit venenum: et in saliua et spuma canis rabiosi: et in saliua gatte simee: et muris. et hominis ieiunij facientiū moꝛsum. ¶ De fellibus vero sicut est fel leopardi quod est venenū a foꝛma specifica: statim perimens. ¶ De toto vero coꝛpoꝛe sicut sunt cantarides et salamandra de quoꝛum omniū summa dictū est ꝙ aut a qualitate aut a specie inficit pꝛedictum venenum.

¶ Capitulū tertium. Ad sciendū ſm quē modum venenū interficit aut nocet

Omne nāqꝫ venenū inquantum ē venenū oppositam habꝫ qualitatē coꝛpi nr̄o: hec aūt oppositio magnū dubium facit quō et qua via venenū ad coꝛ hominis transitum patiatur. Nam aut venenū trahetur a coꝛde sicut ferrū a magnete: aut ipsū trāsibit ad coꝛ. aut vtroqꝫ modo. coꝛde scilicet attrahente. et veneno currente ꝙ si nullo pꝛedictoꝛum modoꝛū erit asserere: relinquet ꝙ nullo modo venenū ad coꝛ trāsire possit: et sic cessabit oppositio veneni ad ipsum coꝛ: quo posito dicemus venenū non eē pemptiuū coꝛdis: cuius oppositum videmꝰ ꝙ assumpto veneno pernicioso vt napellus: statim sincopis apparet: que passio ē coꝛdis et tremoꝛ coꝛdis: et pulsus defectus et om̄ia accidencia coꝛdiace passionis: pꝛopter quod sciendum ē. ꝙ coꝛ dum est sanū sicut cetera membꝛa nihil attrahit

nisi sanguinē sibi consimilē et spiritū: quoꝝ vnū reponit in dextro ventriculo cordis et alterū in sinistro: qñ vero infirmū est trahit ad se qualitatē contrariā sui nocumenti: sicut quando est sup calefactū attrahit ad se aerem frigidum: et hoc facit et sanguinē frigidū p virtutem naturalē attractiuam sui similis dum ipsum est in potestate nature et p appetitum sensitiuū animalē q: vnūquodq membrorū lesuz appetit deliciū et sentire conueniens: et contrariū sui nocumenti. Venenū ergo vt cū in nullo participet cū complexione cordis: et natura ab ipso corde dum sanū est non trahitur: ymo refugit illud tanq̄z inimicū oppositū: quando vero cor esset infirmū ex appetitu sensitiuo appeteret rē et traheret cōtrarium sue passionis: secundū istū modū venenū veneno curatur: nā quando aliq̄s venenū assumpsit puta opium: quod in frigitādo corpus vsq ad cor: et deinde coagulando sanguinē cordis: ex quo mors introducit anq̄z cor sensum ammittat: ex frigiditate opij sentiēs nocumentū desiderat medicinā calidā: et si detur castoreū qd de se est in genere venenorum ipsum castoreum cor trahet mediante appetitu sensitiuo non vt venenum oppositum substantie cordis: sed vt oppositū qualitatis male introducte p opium: hec autē ratio non plus mōstrat q̄z q cor attrahat ad se venenū: nisi sic quodlibz membrorū infirmū ad se trahat oppositam qualitatem. preterea dato q cor quando sensit nocumētum veneni frigidi virtute appetitus sensitiui appetat medicinam calidam et ipsam ad se trahat: adhuc stat questio quomodo illud venenū primū datū transiuit ad cor. Quare dicendū videt q nullo mō cor ad se vnq̄z venenū trahit quoniā neq inquantū simile est cordi q: nullā similitudinē cum ipo habet: nec inquantū contrariū quoniā cor nunq̄z fuit talis dispositōis q venenū esset oppositum illius: nec potes inferre ex hoc nullā esse oppositionem inter cor et venenū: quoniā licet cor venenū nō trahat venenū etiam licet non curat: neq etiā vtroq modo con-

tigat: est tn̄ dare aliū modū q̄ directe appar3 opposito et ꝑ emptio mãifesta: nā venenū qm̄ actiuū est a forma quā hz ꝑniciosaz et destructiuā cordis: q̈tq̈d tāgit i corpe hūano cō uertit in illā speciē venenosaz et seipsuz multiplicat inficien do hūiditates nostri corporis venenosam naturā q̄ multi plicata augetur virt⁹ veneni: nā dicitur in geometria q̧ ge mina quātitas augmētat virtutē vn̄ ex modico veneno as sumpto ꝯuertēte qd̄ tāgit ad suū simile augeť virt⁹ et mul tiplicatur ita vt de facili ꝑ modū contigui corpis cui⁹ extre ma se tangūt attigit paꝝ de q̄ntitate veneni ip̄m cor q̇d e tiā cū tangit ꝯuertiť ad venenū: et ex eo tunc spirit⁹ vitalis nō hn̄s debitū organū in q̄ resideat: cedit forme veneni: ⁊ e grediens de corde dimittit cor et corp⁹ sine motu: et hoc est mors: cui⁹ signū ē q̧ illud cadauer si cōmedať: venenū effi citur cōmedenti. Est tn̄ adhuc sciendū q̧ arterie cordis et ip si vētriculi cordis motu dyastoles et sistoles id est ꝑ modū naturalē attrahendi et expellendi quē hn̄t ꝯtinue q̄nto tp̄e viuit anial attrahit ad se circumstantē spiritū. ita q̧ etiam arterie que ad cuti ēminātur ꝑ poros suos aerē exteriorē cō tinentem attrahunt vsq3 ad cor: et per easdem cor exuflan do expellit calores: et fumos: ita q̧ si aer ꝯtinēs nos fuerit venenosus et pestilencialis ꝑ ipsas arterias motu dilatiōis attract⁹ cor inficit: et exinde egritudies pestilēciales ꝯtingūt nō q̧ arteria vel cor de sui natura venenū trahat: ß q: sub specie aeris: et spiritus attract⁹ venenosus vapor ingrediť. et secundū hoc dixerūt sapiētes: q̧ ē venenū dormire seu de gere sub arbore nucū et in ortꝭ cauliū: Et sub vmbra olean dri. Et balneari in aq̄s sub cui⁹ ripis oleander: aut alie ar bores venenose crescunt.

¶ Narrat enim Gallienus: de quodā qui se balneauit in balneo calefacto de lignis excisis de cauernis serpentū: qui mortuus fuit post exitum balnei: ex vapore illorum lignoꝝ cum quib⁹ balneū illud fuerat calefactum infectū veneno.

¶ Et Aristotiles in libro de ꝓprietatibus elementorum et

planetarum dicit. q tempore regis Philippi omnes mer-
catores transeuntes per quandā viam ad ciuitatem appli
cabant quando erant in parte illius vie in qua duo mōtes
vnus hic et alter hinc existebant: stati moriebantur:
¶ Et tunc Socrates parari fecit caueam vitreā in quam
intrans se illuc iussit portari ⁊ respexit duos serpentes vnū
in vno monte ⁊ alium in reliquo existentes qui aerem illius
loci inficiebant vnde morientes moriebantur
¶ Rursus etiam dicit q antiqui reges fecerunt puellā nu-
triri napello vt per eius anhelitū ⁊ amplexum coeuntes cū
ea morirentur: similiter in sentinis nauiū et in cauernis p-
fundis: et in locis inhabitatis et in locis fetidis ppt aerem
attractum habitantes venenantur.
¶ Dicit nanq Auicenna in capitulo primo. q nulla res est
magis inimica caloris innati: et cordis. quam magnus fe-
tor a quo subito spiritus vitalis a corde recedit: et quanto
cōplexio cordis et arteriarū alicuius homis calidior fuerit
et rarior: tanto cicius venenū tam bibitum q̄ȝ respiratum
perimit et occidit: quoniā calidū cor plus attrahit q̄ȝ frigi
dum de anhelitu: ⁊ vie latiores sunt ī arterijs calidi cordis
q̄ȝ frigidi: ita q iusquiamus passeres non occidit ppt stric
turam viarū ad cor. hominem autē sic: quia latiores hn̄t
vias per quas: facilior est transitus spiritus venenati: quā
to venenum de sui complexione est calidius tanto deterius
efficitur dato in homie calidiori quia vtriusq caliditas se
iuuat in vnū effectum sed exhibitū in frigidiori natura tar
dat suum effectū. Verumtamen tanta posset esse caliditas
naturalis q etiam venenū calidum superaret: et repelleret
et ipsius nocumentum phiberet: aut mortem: et inde est
q multi homines venenati vno cibo et eadem quantitate
in eadem cena aliquis moritur: et aliquis euadit: et ali-
quis excorticatur: vel infirmatur: sicut ego quando-
q vidi in quadam cena fuisse quatuor venenatos co-
medentes singuli ferculum venenatum vnum quorum

vn⁹ fuit mortuus stati: alius euasit omino: reliqui vo duo infirmati fuerũt ad mortẽ vsq3: is vo qui euasit animosus erat et calidi cordis: qui vero mortuus fuit minus calide complexionis: qui vero infirmati fuerunt calidiores erant nam q̃3 ille qui migrauit et min⁹ q̃3 qui euasit: hoc aũt nõ aliter esse põt nisi q: calor naturalis q̃ mouet ad formã vite resistit inquantũ põt calori accñtali tam febrili q̃3 calidi veneni q̃3 etiã calori aeris pestilenciali et calori estus et dierũ canicularium que omes calores mouẽt ad incierationẽ et dissolutionẽ cõpositorũ Vñ Auicen. dixit in capitulo primo. q nihil ẽ qd resistat q̃litatib⁹ malis et calori febrili plus quã calor innatus: adeo q etiam venenis calidis repugnat non cõplexionaliter: sed formaliter: q: calor naturalis informatus: est regulatus ab anĩa nostra que mouet ad vitã mediãte calori naturali tanq̃3 suo instrumẽto: et ideo dicit q omne opus nature est opus intelligẽtie id regentis: vñ signanter nature dicitur de calore tã a philosophis q̃3 a medicis cum dicunt calor naturalis et nõ frigiditas naturalis: et pportionatur vt dt Dorachius astrologus ad alcocoden id est ad constellationẽ et locũ celi qui dicit dator vite. Venenum vero frigidum datũ in cõplexione homis frigidi frigiditate vtriusq3 cicius pmit q̃3 datũ in complexione calidiori. S3 si venenũ fuerit de illis que a tota specie interimũt vt est napellus et eius gũmi et fel leopardi et tyrus: tunc cõplexio bibentis venenũ nihil impedit vel confert nisi p tanto q i calido hoie vie sunt latiores ad transitũ: in frigido strictiores

¶ Capitulũ quartũ. De precustodia et cautela ne aut venena ppinentur aut ppinata non noceant.

Oportet suspicantẽ aut timentẽ venenosã potionem vel cibũ: vt vtatur regimine duplici. Primũ est defensio cũ cautela. Secundũ est destructio assumpti veneni cũ virtute: defensio vero cũ cautela ẽ: vt añ cõmestionem sue mense corã suis ferculis et potib⁹ sint res discernentes et significantes fore venenũ si fuerit: et horum

vnū est sicut cornua serpentis que sudant in aduētu. scilicȝ napelli et thiri et fellis leopardi et non in aliorꝝ venenis. Et aliud quod ē lapis quidā nomine prassius qui est matrix et palatiū smaragdi q: in ipso inuenit̄. est aūt viridis habens viriditatē spissam sicut prassiū: ꝛ inuenitur aliqñ cū rubeis guttis: ꝛ aliqñ cū albis: exptū est ꝙ ꝓseruat reges a venenis nā si lapis ille sit in mēsa in q̄ venenū ponit̄ ad presentiā ve neni nitorē statī amittit: et ipso ablato nitor reuenit: de hoc lapide dicitur ī epistola Esculapi philosophi ad Octauia nū: ꝙ ipse timet venena et prelia: Vñ et Alexander macedo in prelijs sepe habebat: cūqȝ de india reuerteret̄ se lauās in eufrate deposito cingulo in q̄ lapis erat suspensus: ꝛ serpens quidā illum morsu abscidit: vomitqȝ illū in eufratem ꝛ et de hoc dicunt. aristo. mentionē fecisse in libro de natura serpē tum. Aliud etiā est qd̄ scriptū est in libro. regum persarū: ꝙ si sculpire feceris in lapide ematitis virꝝ genu flexū cinctum serpente: cuius caput teneat dextera manus: et caudā sini stra: posuerisqȝ lapidē hunc in annulo aureo: et sub lapide posueris radicē serpentarie tritā: portaueriscȝ hunc annulū ab omī veneno ꝓseruat: q̄d quid ē qñqȝ ego ꝓparari feci: et ad predictū vsuȝ seruaui. Caueat etiā: quis ne vasa quibus ipsorū vinū defertur vel tenet̄ stent discoopta in celarijs vi ni: neqȝ vinū discooptuȝ: qm̄ naturalit̄ omē aīal venenosuȝ lambit vinū et vasa vini: et qñqȝ in eis suffocata sunt inuē ta. Caueant etiā fercula et pot⁹ et cōfectiones sapores habē tia dulcissimos: aut cōtrariarissimos et disuetos et diuerso rū sapororū: qm̄ in istis ꝯsueuerūt celare venenū. Smarag dus etiā optimus: qui si buffo intuetur: expertū est: ꝙ ip si us oculi crepitant ad presentiā ipsius: si teneatur in mensa venena debilitat: et si in ore teneatur venenū virtutem infi ciendi dimittit: et si detur tritus in potu post venenū ꝑ op time a morte deliberat: ꝛ si eius quātitas. ℈ ij. qd̄ ego qñqȝ sum expt⁹ et Auenzoar hoc inuenit. vt in libro translato pa pe Bo scriptū est Comedat etiā sepe añ omnē cibū castane

as cū ficubus siccꝭ aut rutā cum auelanis et nuces virides cū ruta: aut siccas nuces cū ficubus siccis: aut calamentū recens vel siccū in fritellis: aut radicē diptami tritā et cū vino potatā: precauet etiā ab omī veneno bibisse ieiunū ciatū vini puri optimi in q̄ tpe musti in vna mēsura duo serpentes viui fuerit suffocati: pseruat etiā q̄d ē exptū vt omī mane accipiat. ʒ. ij. de tiriaca que dicitꝰ terra sigillata: fit aūt sic ¶ Recipe baccarū lauri. ʒ. iiij. terre sigillate. ʒ. i. terantur et cū melle despumato libiā vnam cōficiantꝰ: et reponatur in vase vitreo: et sumātur ex ea omī mane. ʒ. ij. ¶ Destructio vero assumpti veneni fit ita Nam si scitū fuerit de specie veneni tunc destruatꝰ p medicinā appropriatā illi veneno que bezoar vocatur: et de hoc ego singulare faciā infra capitulū ad cognoscendū vnumq̄dq̄ venenū p signa ppria: et ibi docebo virtutes bezoarticas Si v̊o ignoratū fuerit venenū aut medicus fuerit absens: et dubitatū fuerit de veneno cuiuscunq̄ fuerit speciei: tūc stati butirū et aqua calida simul dissoluta bibantꝰ: et cogatur euomere: et post vomitū pactum cū butiro iterū cogatur vomere cū aqua et cū melle: et mundificato stomacho stati tiriaca magna exhibeatur cū decoctione vini in q̄ bulite sunt radices diptami: et sit de tiriaca dragme due: et de vino vncie due: et non cōmedat vsque ad horas septē: peractis v̊o septē horis nutriatꝰ rebus ventosis cū ficubus et cū vuis passis et cū auelanis et iure galline piguissime vel angui annalis vel edi. ¶ Quod si in intestinis ardor vel dolor sentitꝰ aliq̄s tūc clistere iniciatꝰ factum aq̄ mellis dissoluta cū adipe anatis: vel adipe galline: et piecto huiusmōi clisteri: iterū clisterizetꝰ cū lacte ouino calido q̄ piecto cibetur iure de q̄ supradictū est. Si v̊o adhuc morso dolor vel i stomacho vel i intestinis remāserint: tūc moditū balsami dissoluti i lacte trita vnū ciatū detur i potu: hec eni liberāt venenatos: si cito adhibeāt q̄ dicta sunt Si v̊o morsus aut gladius fuerit venenatus: stati sup̄ morsum aut supra vulnus gallia viua euiscerata supponatur

et reiteretur viua: aut ore alicui⁹ sclaui vel serui sugat̃ loc⁹: et os serui abluatur sepe cũ vino in q̃ diptam⁹ fuerit coct⁹ deiñ tiriaca magna loco supponat̃: et cũ tiriaca fuerit exic/cata: iterꝫ alia recẽs ponat̃ donec loc⁹ nõ plus tiriacã exiccet ¶ Si v̉o loc⁹ morsus siue vuln⁹ venenatꝫ fuerit siccũ: tũc tiriaca nõ opponat̃: ꝟ loco tiriace lactucella sup vulnere alliget̃: et innouet̃ tociens q̃ ad loc⁹ fuerit hũefact⁹: et tũc sanitas erit introducta: q̃ntũ et tiriaca exiccat: tm̃ et lactucella humectat. Amplius intelligat vestre reuerentia sanctitatis ꝙ septem sunt herbe: quarũ cuiuslibet natura vniuersalis cuius interest speciem cuiuslibet plãte singulari et specifica virtute dotare: nõ a cõplexione elemẽtari q: calida vel q: frigida vel q: sicca vel q: hũida: ꝟ q: talis et a natura: vel mediante stella sic dotata: donauit virtutẽ liberãdi a venenosis. cibis ⁊ potib⁹: ⁊ letali veneno ex vulnere siue morsu: Prima q̃ꝝ ẽ ipicon q̃ alio noĩe herba d̃r pforata: quã Achilles oraculo Apollinis i exercitu troianoꝝ d̃t inuenisse: vt Plinius ait Scd̃a est vincetoxicũ. Tertia enula Quarta raffan⁹ Quĩta dipta.n⁹. Sexta aristologia lõga et rotũda. Septima lactucella: q̃ꝝ vnaquecꝫ d̃r eq̃polere tiriace: ita vt vulnerib⁹ venenosis succus alicui⁹ p̃dictaꝝ dat⁹ in potu vulnera veneno infecta purget et saluet: et ꝑ istũ modũ oẽs antiqui talia curabãt vulnera añq̃ꝫ tiriace haberẽt noticiam Morsus v̉o ab aĩalib⁹ venenosis curat quẽlibet p̃dictaꝝ tiriaca morso loco supposita. Venena v̉o bibita curat puluis fact⁹ ex q̃libꝫ p̃dictaꝝ: dat⁹ i potu cũ vino vel aq̃ mellita. Dicit p̃terea Auicẽna ꝙ stercus galli bibitũ cum aq̃ statiꝑ vomitũ om̃e venenũ educit. Et lac asine cõmestũ ꝓhibꝫ virtutẽ ꝓfundari veneni: ita q̃d i q̃ prandio vel cena asinoꝝ lac fuerit bibitũ vel cõmestũ nullũ pret̃ napellũ possit nocere venenũ. ¶ Tiriaca aũt om̃i veneno cõplexionali et specifico et napello directe opponitur et cõtrariatur ꝟm totum speciẽ id est secundũ bonã ꝑmixtionẽ medicinaꝝ que intrãt confectione artificiali tiriace a qua resultat quoddã diuinũ

et formale destructiuū omnis veneni vt infra in speciali di‑
cetur. detur autē de ipsa .ʒ.i. vel iij. tribus diebus continuis
quia toxicū resoluit et sudorem prouocando liberat ¶ Terra
etiā sigillata aut in ꝯmestiōe aut pt⁹ ꝯmestionē bibita vel
cōmesta hāc hꝫ ꝓprietatē ꝙ si venenū inueniat i stomacho
ipsum per vomitum expellit. Si vero post eam venenū ex‑
hibeatur nunqꝫ permittit per corpus perambulare ita vt
deniqꝫ cor defendat et eius humiditates custodiat: quare re
ges et principes de partibus orientalib⁹ et meridionalibus
vbi scilicet exhibent veneno clandestino vt omnes morian
tur hec pernicies et nefandissimū peccatum: accepit origi‑
nem et inualuit cotidie vsqꝫ nunc semꝑ in suis cenis et prā‑
dijs terrā cōmedunt sigillatā et ideo sigillo regum talis ter
ra sigillabatur: ideo terra sigillata est vocata: nunc aūt pe
rijt fides sigillorū qm̄ tam in legalis qꝫ elegans ad nos si‑
gillata portat. Et est sciendū ꝙ raro et expientia hoc testa
tur. Dicitur in libro diuisionū ꝙ ad venenū napelli parū ti
riaca aut nihil ꝓdesse videtur. Quia ꝓpt ad aliud rimediū
prorsus ē confugiendū vt non in tā pauco tpis spacio in q̄
necesse est napelli virtutē ne ad cor transeat impedire ꝯtēp
nere artē medicie i specie tiriace qd̄ ē qr si n̄ citissime ipediat
morit hō i vna die vel i trib⁹: ꝫ de hoc infra dicet vbi singu
lares medicias bezoarticas ad singulare venenū inducā.

¶ Capitlm̄ quintū De signis et curis cuiuslibet ⁊ sin‑
gularis veneni ꝓpinati. et primo de argento viuo.

a Rgentum viuū qui sumpserit dolorem ille pa
cietur intestinorū et laterum aut grauedinem
et ad vltimū perducit ad epilensiaꝫ vel ad ap‑
poplexiam et tunc cadit et interficit. Quod si
fuerit extinctum vel sublimatum corrosionem facit intesti‑
norum et morsuram et fit grauedo lingue et stomachi ⁊ a‑
postematur cor et moritur Et eius cura est clistere cum adi
pe anatis vel butiro et deiñ reiteret cū aqua mellis. et si fue
rit creditum ꝙ fuerit extinctū vel sublimatū vomitus ꝓuo

cetur et hoc statim anteq̄z ad intestina descēdat: qm̄ tūc pe
nitus intestina excoriaret et sanguinē exire faceret et tenas/
monē induceret: tunc enī clisterib⁹ solū esset intendere et ex/
pedita argenti euacuatiōe erit intendendū ad accn̄tia dere/
licta que tria esse consueuerūt: vnū mala complexio humi/
da et frigida in intestinis. secundū est debilitas cordis ꝛ tre
mor. Terciū vulnera in stomacho vel intestinis. ❡Et primo
opponem⁹ nos cū reb⁹ ꝯfortatiuis stipticē et calidis et de/
siccātib⁹: dabim⁹ ergo tunc mirram et castoriū decoctam
in vino et saluiā et rutam tritā et cū aqua in q̄ nuces cipres
si sint bulita potui ꝑpinabimus. ❡Et ad secundū oppone/
mus nos cū exhibitiōe dyamargaricon et dyamusci ama/
ri. ❡Et tercio opponem⁹ nos cū medicinis sigillantib⁹ vul/
nera assumptē ꝑ clistere si fuerēt vulnera in intestinis. ī po
tu si fuerint in stomacho: et hoꝝ suma erit trifera mior aut
vinū rubeū in q̄ mirabolani cocti fuerūt ꝛ si vrina fuerit re
tenta ex potu argēti viui tūc ponem⁹ eū in balneo aque ca
lide ꝛ postea supponem⁹ vesice spongiā infusam ī decoctio
ne iuniperi et seminis apij̄ plurib⁹ vicibus et dabim⁹ ī po/
tu vinum purū optimū in q̄ bulita fuerit radix ciperi: ꝛ vn
gemus sumen et testiculos cū oleo rutatio et iunipero: et ei
us bezoar est costus.

❡Capitulū septimū De gipso.

Si datū fuerit in potu Gipsum ille habebit diffi
cultatē anhelit⁹ et frigiditatē in stomacho ꝛ stip
ticitatē ventris et labia alba vt mortificata ꝛ ei
us cura erit vt bibat aquā calidam cum butiro et euomat
deinde bibat iteꝝ aquā calidā cū melle: et euomat: ꝛ postea
detur sibi in potu metridatū. ʒ. ij. cū optimo vino et si stip
ticus remāsit clisterisetur cū adipe anatis et oleo vngatur
venter cū oleo de cherua: et eius bezoar est stercus murē tri
ta et bibitū et detur ex eo cum vino. ʒ. i.

❡Capitulum octauū de scoria eris

Atum cui fuerit in potu Scoria erē multū ille as

d ſellabit aut vomet et cũ dolore et pũctione in inte
ſtinis et ſtomacho et eius cura erit balneũ i q̃ bu
lita ſint capita hircoꝝ vel lunace: et dare i potu ſuccũ men
te:et vngere ſtomachũ et ventrẽ cum oleo roſato calidito:
et eius bezoar ẽ ſucc⁹ accori bibat.ʒ.ij.et cum vino.

Capitulum nonũ. De Scoria ferri

Ferri ſcoria cui datũ fuerit aut eius erugo:ille ex
f iccatur cottidie et vẽter adheret renib⁹:et maraſ
mũ patit:et eius cura ẽ humectare totũ corp⁹ cũ
balneis i quib⁹ teſtudies ſint bulite et cliſteriſet vẽter cũ de
coctione pedũ edoꝝ aut cũ aq̃ maluauiſci et comedere buti
rũ recens et iura pigua:ꝛ eius bezoar ẽ lapis magnet trit⁹
et dat⁹ i pillulis cũ tantũdẽ de ſucco mercurialis ꝛ blit in
modũ pillolarũ:ꝛ ſit doſis magnetis in vice.ʒ.i.

Capitulũ.x. De lapide magnetis.

Lapis magnet ñ ↄſolat⁹ cui datus fuerit ille effi
l cit lunatic⁹ ꝛ melãcolicus aut heroic⁹:ꝛ eius cura
eſt vt det i potu et limatura auri ꝛ fragmẽta ſma
ragdi ſimul añ ℈.cũ vino ꝛ cliſteriſet cũ lacte ouino er oleo
de amigdalis dulcib⁹: et ẽ bezoar eius ſmaragdus trita et
data in potu tribus vicibus in nouẽ diebus.

Capitulũ.xi. De Lapide lazuli.

Non lot⁹ lapis lazuli cui fuerit i potu dat⁹ ille pa
n tietur ſubuerſionẽ ſtomachi et triſtitiã ꝛ ſolicitu
dinẽ et eius cura eſt bibere lac recẽs mulctũ aſine
omi mane vſq; ad dies.vij.ꝛ comedere auiculas aſſatas in
veru:et ei⁹ bezoar ẽ carabe tritũ ℈.ij.et datũ in potu cũ vi
no.

Capitlm̃.xij. De arſenico ſublimato.

Datũ cui fuerit arſenicũ ſublimatũ ille patiet exco
d riationẽ inteſtioꝝ ꝛ ſtomachi ꝛ arſurã et dolores
mordificatiuos et ſiti et liguaz hẽbit exiccatã ꝛ ex
puere nõ poterit et demũ ſincopi patiet.et eius cura ẽ vt bi
bat butiꝝ cũ aq̃ calida i q̃ ſemia rape ſint cocta:et euomet:
et cliſteriſet et deiñ cũ oleo de amigdalis dulcib⁹ omi die bis

et cibetur iure galline piguissime. et eius bezoar ē cristallus trita subtilit et data in potu.ʒ.i. cū oleo de amigdalis dulcibus: et si nō fuerit sublimatū erunt accidentia remissiora et cura eadē.

Capitlm̄ xiij. De Litargiro.

l Itargirū cui datū fuerit i potu ille nō poterit egere et p vomitū emittet et q̄d insueuerat p secessum et eius cura ē cura colice p clistere iniectū factū ex aqua mellis et adipe galline vel anatꝭ et dare in potu oleū amigdalarū dulciū et cōmedere ficus siccas an̄ cibū ⁊ inungere stomachū cum succo apij et ventrē cum butiro: ⁊ eius bezoar ē semen cherue tritū et datū in potu.ʒ.ij.

Capitulum.xiiij. De cerusa.

c Vi datū fuerit cerusa in potu ille patiet̄ vomitū albū vt cerusa et dentes nigros et dolorē ventris grauatī et egeret sanguinē et hēbit tenasmonē: et eius cura erit vomitꝰ puocatꝰ cū aq̄ i q̄ semia rape et attriplicis sint bulita et dein̄ clisterisare ventrē et cū brodio cauliuꝫ coctorū et oleo sine sale et dare i potu metridatū aut tiriacā cū optīo vino. et eius bezoar ē potꝰ vini albissimi puri ppe inebriationem.

Capitlm̄.xv. De calcucechumenon id ē viride eris.

c Alcucechumenō id ē viride erꝭ cui datū fuerit i potu ille oblationē et suffocatōeꝫ pulmonis ⁊ a͡hhelitꝰ hēbit et q̄si n̄ poterit respirare: et patiet̄ solutōꝫ cōtinuitatꝭ et iterioribꝰ et vulnera et vlcera i intestinis et pūctiōes corrosiuas: et eius cura erit statī cū vomitu pcurato cū butiro et aq̄ calida et sepe reiterato et dein̄ inicere clistere factū cū lacte asinino et oleo de amigdalis dulcibꝰ: et dein̄ dare i potu de t͛ra sigillata.ʒ.i. cū vino albo ⁊ dein̄ si n̄ ꝯfert fiat balneū i tina: vbi sit oleū oliuaꝝ i tāta q̄ntitate ꝙ attingat ad stomachū ⁊ eiꝰ bezoar ē cristallꝰ rubeus tritꝰ ⁊ datꝰ in potu cū vino.ʒ.ij.

Capitlm̄.xvi. De plūbo vsto.

Plumbū vstū datū cui fuerit ille nō p̄t loq̄ ⁊ morit̄ suffocatꝰ ⁊ vox eiꝰ n̄ audit nisi sicut plūbuꝫ: ⁊ eiꝰ labia ⁊

ligua plūbina sunt: et eius cura ē dare in potu tiriacā magnā.ʒ.ij. omi die vsq3 ad quinq3 dies cū aq̄ mellis et induere pelles vulpinas vel ouinas nouas ⁊ inungere ventrē melle vel asine calide et reiterare introitū sepe: et eius bezoar sunt grana citronorū mundata et trita et data in potu cū vino decocto dulci.ʒ.ij.

¶ Capitulū.xvij. De azuro aut minio aut zenabrio

dAtum cui fuerit azurum aut minium aut zenabrium pacietur vomitum et ventris stipticitatez et in vomitum discernetur per colorem vnūqdq3 ipsorū et cura oim p̄dictoꝝ est eadē: detur ergo i potu butirum cū aqua calida in q̄ semina rape sint bulita et euomat post vomitū spontaneū: deiñ clisteriset cū aqua mellis et oleo: et eius bezoar est spodiū q̄d fit de ebore cōbusto datū in potu cum vino.ʒ.ij.

¶ Capitlm̄.xviij. De realgare.

rEalgar cui datū fuerit i potu: ille patietur siti et exicatōez et excitationē et consumptionē humiditatꝭ ita q̄ nisi ei succurrat aut morit aut paliticꝰ et ꝯtractus remanebit. Ego vidi et curaui iuuenē cui datū fuerit cū epate porci assato realgar tritū et euasit mortē ab eo et remāsit circa oīs iuncturas quasi imobilis ex nimia siccitate. et eius cura ē vomitꝰ cū butiro et aqua calida sepe iteratꝰ et clisteria cū lacte asinino iterata et dare in mane in potu omi die. ℥.v.de lacte asinino et cibare eū surbicōnibꝰ pinguibꝰ et vngere totū corpus ex oleo de amigdalis dulcibꝰ et sedare siti ipsius cū iulep: et eius bezoar ē oleū de nucellis pini datū i potu stati vel i p̄mo die. ℥.iiij.

¶ Capitulū xix. De cicuta.

¶ Datus cui fuerit in potu succꝰ cicute: ille sensum p̄det et stuporē sibi inducit: et ex eo socrates ab atheniensibꝰ fuit interemptꝰ: et eius cura ē in potu sumere tiriacā.ʒ.ij. distēperatā cū decoctione diptami. et eius bezoar est gentiana trita et data in potu.ʒ.ij. cum vino.

¶ Capitlm̄.xx. De succo titim alor̄u.

t Itimalorū succ⁹ cui dat⁹ fuerit ille patietur fluxum ventris et vomitū et accidētia colirice passionis: et eius cura erit tiriaca magna cū vino in q̄ diptam⁹ fuerit bulit⁹: et eius bezoar ē munia trita et potata cum vino.ʒ.i.

¶ Capitlm̄ xxi. De succo cucumeris asinini.

a Sinini cucumeris succus dat⁹ cui fuerit in potu ille patietur excoriationē in gutture et solutionē ventris et dolorē intestinorū: et eius cura ē tiriaca magna cū decoctione baccarū lauri et melle.ʒ.ij. et eius bezoar est succus mente vnciam vnā

¶ Capitulū xxij. De succo vsnee.

v Snee succus cui datus fuerit ille patietur decursum humiditatū supfluaꝝ ad os ⁊ guttur ita vt strangulari videatur ꝓpť quod hec verba strangulator ad hyp. id est lupi vocatur: strāgulat eni lup os ipsam cōmedentes: et eius cura sumere ī potu de terra sigillata stati.ʒ.ij.cū aqua calida ⁊ euomere: deinde post illud accipere de tiriaca.ʒ.ij.cū vino decoctiōis genciane: et eius bezoar est aristologia longa.

¶ Capitulū.xxiij. De radice bothormarien.

b Othormarien radix aut succus cui dat⁹ fuerit in potu ille patietur strangulationē.et quasi suffocationē ꝓpť qđ vocatur panis porcorū: et eius cura est bacce lauri trite.ʒ.ij.dare in potu: et eius bezoar est piper album tritū.ʒ.ij.

Capitulū xxiiij. De succo coriandri.

d Atus cui fuerit succus coriandri ille patietur quasi destructionē intellect⁹ ac sicut ebrius videatur et tandē moritur stupide: et eius cura est tiriaca magna.ʒ.ij.cū optimo vino: et eius bezoar est herba que dicitur vicetoricū data in potu.ʒ.ij.

Capitulū.xxv. De succo mandragore.

m Andragore succus aut poma eius aut radix eius cui data fuerit i potu ille ruborē in facie ꝛ i oculis et stuporē in mēte: et mētꝭ alienationē ꝛ amentiā et somnū ꝓfundū patiet: ꝛ eius cura erit sumere i potu statim tiriacā magnā distempatā cū optio vino et tardare cōmestionē p diē vnā et bibere optmū vinū pur ꝛ odorare acetum forte. et eius bezoar est radix rafani comesta omi die vsque ad tres dies cum pane et sale.

¶ Capitulū.xxvi. De succo papaveris nigri.

s Uccus papaverꝭ nigri cui datus fuerit ille patiet stuporē mentꝭ et dormitationē. et hebetiā sicu t illi q̄ oleū cōmedunt. et eoꝝ cura ē bibere tiriacam magnā et dyacostoreū aut oppopirā aut ꝯfectionē de anacardis.ʒ.ij. cū vino et eius bezoar ē alleū crudū comestū.

¶ Capitulū.xxvij. De Opio.

o Pium cui datū fuerit in potu ille si cogat vomere apparebit odor opij i vomitu et erit hebes et piger et dormitās absq; sensu. et nō intelligēs neq; sentiens et si nō succurrat ei morietur: ꝛ eius cura est potare potentissimū vinū et fricare extrēa cū nitro et sapone et ꝓvocare sternutationē cū pipere intromisso i nares: ꝛ eius bezoar ē castoreū tritū et datū i potu cū vino.ʒ.ij.

¶ Capitulū.xxviij. De succo Scamonee.

c Ui succus scamonee dat⁹ fuerit i potu: ille patiet cordis defectū et sincopi et siti et extuationē ꝛ dissenteriā et febrē ꝛ eius cura ē potare aquā ordei sepe et ingredi balneū aque tepide: deiñ pt⁹ illd bibere sirupū rosatū et buglosatū tota die et ꝓuocare somnū ꝛ adorare nenufar. et rosas et mirtū et cibari cū cibo facto cū sumach vel berberis ꝛ emplastrare ventrē et stomachū cū pulpis citoniorū. et eius bezoar ē herba q̄ vocat ribes ꝛ eius succus.

¶ Capitulū.xxviiij. De apio risus.

a Pium risus cui datū fuerit in potu ille facit hoiez extra mentē et cōtinue ridere. ꝓpt hoc vocat api

um risus.et eius cura e puocare somnū cū potu boni inebriantes.et eius bezoar ē succus melisse cū aceto dat⁹ i potu.

Capitulū.xxx.De succo cherue:

s Uccus cherue cui dat⁹ fuerit i potu ille patiet vomitū z dolorē vētris: z ei⁹ cura erit tiriaca magna data i potu.ʒ.ij.cū vino optio calido.z eius bezoar ē ipericon.

Capitlm̄.xxxi.De succo napelli.

n Apelli succus siue eius fruct⁹ siue de eius substantia cui dat⁹ fuerit ille in spacio vnius diei aut triū moriē et patiē ante hoc sincopim et defectū cordis et denigrationē et defuscationē paulatine oīm mēbroꝝ: z deinde tumet totū corp⁹ et oculi eius foras pminēt: et linguā in ore ptinere nō p̄t. Succurraē ergo i instāti dando ei terra sigillatā distempatā cū butiro et aq̄: et euomat et exhibeaē smaragdus optia trita.ʒ.ij.cū vino et sup cor ponaē sericū tinctū in grana infusuz in succo buglose et aq̄ rosata et reiteretur.et deinde serui sugant cū ore extremitates corporis z sed ipsi moriētur nisi acceperit de smaragdo: et eius bezoar est mus quia nascitur i radice napelli: exiccatur et datur ex eo in potu dragme due.

Capitulū.xxxij.De succo oleandri.

c Ui succ⁹oleandri et eius cornua vel eius cortex data fuerit i potu: ille patiet sincopi et tribulationē cordis et anxietatē: et eius cura ē sumere dyacostoreum datū in potu.ʒ.ij.et eius bezoar ē granū iuniperi i q̄ntitate.ʒ.ij.cum vino.

Capitulū.xxxiij.De succo mezereon.

m Ezereon succus cui dat⁹ fuerit i potu ille patietur fluxum ventris et siti et anxietatē et excoriationē intestinorū.et eius cura erit sirupus rosatus cū aqua ordei: et odorare fructus frigidos et odoriferos: et eius bezoar est origanū assatum et bibitū.

Capitulū.xxxiiij.De succo ellebori.

Elebori succ⁹ aut radix eius cui dat⁹ fuerit ille pa
e titur strangulationē gutturꝭ et prefationē: ꝛ for
tassis suffocatꝭ subito: et ideo vocatꝭ strangulator
carnis: et eius cura ē sumere in potu stati aquā mellis ꝛ q̄esc
cere in loco sepato : et deinde detur bezoar eius quod ē flos
nenufaris siccus et tritus. ʒ. ij.

Capitulū. xxxv. De alfesira.

Ata alfesira cui fuerit ille patietꝭ excoriationē ven
b tris et vomitū : eius cura erit dare in potu aquā
mellis et deiñ tribuere citoniū assatū: et eius bezo
ar est anagallus.

Capitulū: xxxvi. De succo brionie.

Rionie succ⁹ cui datus fuerit ille patietꝭ scothomi
b am et stoliditatē et angustiā spirit⁹ : et eius cura
erit tiriaca. ʒ. ij. cū vino decoctionis enule: et eius
bezoar est piper.

Capitlm̄. xxxvij. De cornibus spice.

Pice cornua cui data fuerint pacietꝭ tortionē ven
s tris ꝛ nauseā: ꝛ ei⁹ cura ē tiriaca. ʒ. ij. cū decoctio
ne vini in q̄ diptam⁹ sit bulitus.

Capitulū. xxxviij. De cornibus oleandri.

Leandri cornua cui data fuerūt aut q̄ cōmederit
o assaturā in veru exciso ex oleandro aut q̄ dormie
rit sub vmbra oleandri: aut q̄ bibit aquā flumīs
sub cui⁹ ripib⁹ crescit oleāder cui⁹ copia ē in īsula sardinee ꝛ
et ego expt⁹ suꝫ illd ꝛ vidi. patietꝭ extuationē et amentiā ꝛ ru
gitū ventris ꝛ si balneū fuerit calefactū ex oleandro: balnea
tus sincopi patietꝭ in balneo. et ei⁹ cura et bezoar dicta sunt
supra in capitulo de succo oleandri.

Capitlm̄. xxxviiij. De cornibus bedeguar.

Ornua bedeguar cui data fuerit ī potu: ille patietꝭ
c difficultatē transglucinēdi ꝛ eius cura ē lābere oleū
de amigdalis dulcib⁹. et ipsius bezoar sunt mora
celsi.

Capitlm̄. xl. De anacardis.

Nacordos q̄ assumpserit ille patiet̃ incensionē in
a gutture vehementē. ⁊ qn̄q3 inflabit̃ et acutā faciet
egritudinē et mētis alienationē:et eius cura ē cū re
bus vnctuosis sicut oleo amigdalino sissamino et butiro
et lacte et iurib⁹ gallinarū:et si dolorē habebit in intestinis
tunc ꝯueniēs est balneū et si inducāt febri acutā tunc ē ꝯue
niens vti attenuāte dieta et frigida et hūida:et si fuerit mē
tis alienatio ꝓuocet̃ sompn⁹ cū semine lactuce et papauere
albo:et eius bezoar sunt grana pini torrefacta et comesta.

¶ Capitulū.xli. De nucibus et auelanis.

Nces ⁊ auelanas rancidas q̄ cōmederit ille patie
n tur accidētia mala.sc3 nauseā et deiectionē appe
titus et vomitū et debilitatē virtutū animaliū ⁊
et eius cura erit rob citoniorū et rob pomorū. Et si accide
rit ei eructatō hn̄s odorē lini putrefacti tunc posset morit et
eius cura erit dyaciminū vel dyaperion:et det̃ eis vinū pur̄
et fomentetur stomachus cū oleo nardino.

¶ Capitulū.xlij. De malo castoreo.

Astoreum malū cui in potu datū fuerit ille patiet̃
c clamorē et rixam et dolorē: et linguā hēbit foras
ꝓminentē et febrē.et eius cura erit vomit⁹ cū bu
tiro et aqua mellis donec vomit⁹ minime habeat odorē ca
storei:deinde detur ī potu rob mororū aut limorū.et eius be
zoar sunt semia coriandri assata et trita.ʒ.ij.

¶ Capitulū.xliij. De malis fungis.

Vngos malos q̄ comederit et p̄cipue q̄ nati fue
f rint sup̱ ferro aut sup̱ anabula vel malo fre vel in
locis termar̄ ille ꝓuocabit̃ dolore maxio et dolo
rem patiet̃ ī pectine et ꝓhibetur ei vrina et dolores habebit
in ventre:et si odorauerit malū fungū et tubera mala patie
tur epilenciā: et fortassis morief: et an̄ ill'd erit ei ꝓpinandū
vinū optimū in q̄ piper n g: ū sit bulitū: et deinde clisterisa
re ipm̄ cū aq̄ mellis et sale: et fomētare femur cū oleo nardi
no:et eius bezoar qn̄ decoquūtur fungi aut cōmedunt̃.sunt

pira incisa infrustra et simul decocta ꝛ bezoar post cōmesti one ipsoꝝ est alleum crudum.

¶ Capitlm̄.xxxxiiij.De nuce vomica.

n Ucem vomicā qui biberit vel cōmederit ille hēbit vomitū pessimū ꝛ dissolutionē virtutis: ꝛ eius cura est robcitonioꝝ et mirti et pot⁹ alti vini: ꝛ eius bezoar est cortex citri.

¶ Capitulū.xlv.De coloquintida.

c Oloquintidā solitarie natā in arbore sua q̄ cōmederit ille venenū letale sump sit: et nisi succurrat ei subito moriet̄ in tercio die: et eius cura et bezoar simul et semel ē smaragd⁹ optia trita et data i potu.ʒ.ij.

¶ Capitulū.xlvi.De fico pharaonis.

f Icus pharaonis qui cōmederit ille stati patit̄ febrē et fractionē totius corpis et videbit̄ ei q̄ sit ydropic⁹.et hoc ego vidi i sardinia in iudicatu galurie: vbi istaꝝ ficū est abundantia.q̄ q̄ vnā comedebat patiebat̄ trinā febrē: et q̄ duas: et q̄ tres patiebat̄ trinā febrē: et vt plurimū iste febres erāt terciane: ꝛ cura ei⁹ ē aq̄ ordei parata aut serū caprinū. et eius bezoar sunt grana siue semia cucumeris mūdata trita et data in potu dragme due.

¶ Capitulū.xxxxvij.De semine iusquiami.

s Emina iusquiami cui data fuerit i potu ille patietur ebrietatē et ment̄ alienationē et stuporē et immobilitatē oim mēbroꝝ: et eius cura ē piper longū tritū et datū in potu.ʒ.ij. ꝛ eius bezoar sunt grana fisticorū cōmesta vel bibita.

¶ Capitulū.xxxxviij.De granis cochognidij.

g Rana cochognidij cui i potu data fuerint ille patietur vomitū et fluxū vētris ꝛ tribulationē in stomacho: et eius cura ē tiriaca magna.ʒ.ij. cū vino et bezoar eius amigdale amare.

¶ Capitlm̄.xxxxviiij.De bacca lauris rancidis.

Accas lauri rancidis qui cōmederit ille patiet̄ acci

dētia q̄ patiū q̄ cōmederit nuces rācidas: ꝛ cura ei⁹ ꝛ bezo-
ar erūt similia. ¶ Capitulum.l. De cataputia.

c Atapucias ille qui comederit patiē accidētia q̄ patitur ille q̄ biberit girasolē q̄ superius dicta ē cherna et cura eius et bezoar sunt eadem.

¶ Capitulū.li. De semine Vrtice.

v Rtice semē q̄ cōmederit ille pacieē gutturis et oris et ligue excoriationē et arsurā ꝛ ardorē in mictu et ei⁹ cura erit oleū amigdalaꝝ dulce potare: et eius bezoar sunt grana citoniorū trita et potata cū aqua calida.

¶ Capitulū.lij. De semine papaueris nigri.

p Apaueris semina nigri q̄ biberit vel comederit ille patieē accn̄a q̄ patiē q̄ opiū sumpserit licet remissiora et cura et bezoar idem sunt.

¶ Capitulū.liij. De semine ellebori.

e Llebori semē q̄ biberit vel cōmederit ille patieē accidētia q̄ pacieē q̄ succū aut radicē ellebori biberit: et cura et bezoar est vna.

¶ Capitulū.liiij. De semine cicute.

b Iberit q̄ semē cicute ille patieē accn̄a ille q̄ pass⁹ fuit q̄ succū eius biberit ꝛ licet magē remissa et cura et bezoar eadem sunt.

¶ Capitulū.lv. De semine humidi coriandri.

h Vmidi coriandri q̄ semia comederit vel biberit ille pacieē accidētia ꝯsimilia q̄ patiē q̄ succū eius biberit: et eius cura et bezoar sunt eadē.

¶ Capitulū.lvi. De semine serpentarie.

c Omederit q̄ semē serpentarie ille patieē stridorē et pūctiōez gutturē et dentiū ꝛ sup extuatōez ꝛ feruorē ꝛ ei⁹ cura ē butiꝛ recēs bibitū: et eius bezoar ē succ⁹ farine ordei decocte i aq̄. ¶ Capitlm̄.lvij De morsib⁹ aut pūcturis ab aliq̄bus anialib⁹ venēosis.

a Liquis vero si morsus fuerit aut punctus ab aliquo aiali venenoso ꝛ ignoret cuius sunt pūcturas

tum: stringatur loc⁹ pūcture et ponātur sup ipm ventose cū scarificatiōe: et sugat loc⁹ cū ore seruo:ū et deīn sup locū ponant cancri triti: q si loc⁹ venire ceperit ad corruptionem abscindat membrū si fuerit loc⁹ aptus: aut membrū aptū abscisioni. q si nō: cauterisetur: nā qn ceperit locus denigrari aut putrefieri erit signū q pūctura fuerit anialis pnicio-si: dū aūt nō incepit tendere ad putrefactionē ꝛ corruptionē quāuis sit vehemētis doloris cū non dū sit ei velox pambulatio in corpore non est malū: nisi punctura fuerit iuxta cor aut iuxta arteriā magnā.

Capitulū. lvii. De morsu vipere.

m Omordit vo quē vipera illi suma medicinarū et bezoar ē ei tiriaca magnā: et fortassis cōfert metridatū et medicamē de assa fetida ꝛ butir vetus et medicamē de herbo et comestio alleor et pot⁹ vini puri.

Capitulū. lviii. De morsu Scorpionis.

m Ordicationi aūt Scorpionū confert vaporatio olei et alleor et tiriaca dyasesserō ꝛ oleū antiquū linitū: et eius bezoar est scorpionis corpus contritum et superpositū loco.

Capitulū. lx. De morsu aranearum.

c Onfert aranearū mordicationi succus pomorum aut pirorū aut appositio ferri frigidi iterati: et eius bezoar est endiuia.

Capitulū. lxi. De morsu rutele.

r Utele autē mordificationi cōfert balneū calidum valde et sepeliri in arena aut cinere calido ꝛ bibere puluerem de nigella.

Capitulū. lxii. De apium morsu.

p Unctere aūt et mordicationi apiū confer epithim ꝛ cū bolo armeno et aceto et camphora et qui manus suas et faciē succo malue abluerit nō pūgetur ab apibus.

Capitulū. lxiii. De mordicatione animaliū

d Entes aūt et aculeos si mordentia aialia in lo-
cis morsis dimiserit: tūc oportet vt loc⁹ fricetur
cū oleo et cinere suauit: Et deiñ fiat emplastrū su
p locū exfermēto cū oleo: et sic aculei vel dētes venēosi edu-
centur.

¶ Capitulū. lxiiij. De morsu canis.

S I aūt aliqs morsus fuerit a cane et dubitetur v-
trū fuerit rabiosus vel nō fricetur buccella panis
sub loco morsure: et deiñ illū exhibeat aliis cani-
bus quē si renuerit rabios⁹ erit: si vo comederit mime Sig
na aūt q sit rabiosus pret hoc sunt q canis linguā suā pij
ciat extra. et intromittat caudā suam int coxas suas et rau
cam habeat vocē. et q abhorreat sanos et viros et q mor
deat domios dom⁹ sue et oēs q ei obuiant et fugiāt ab ipso
canes. et q morsus ē nisi pcaueat et curetur infra. xl. canicu
lares dies efficiet ydrofiothic⁹ id est timēs aquā qd ē q: pp
ter rabiē efficitur siticulosus ꝛ appetit ad aquā ꝛ cū viderit
eā ymaginabit canes eē in aq et moriens siti p timore ima-
nium canū fugiet aquā et tunc nō est spes salut et cū pce-
dit in egritudie efficitur et ipse rabidus et emitit sperma in
pollutōe sua et in modū catulorū et qñcunqz egerit flegma
in modū catulorū qd ē q: imaginatio cōtinua quā habz de
cane sigillat i hūiditatib⁹ suis figurā canū Et scias q si e-
quus et mulus et asin⁹ et simia et hō paciūtur rabiē circa
maximū frigus aut circa maximū calorē: et eius cura ē vt
sup locū morsum ponātur vētose cū sacrificatione: ꝛ ponā
tūr desup aleū siue cepe tritū et ꝯfectū cū butiro vaccino et
sumat in potu electuariū cancrorū fluuialiū ꝛ intret balneū
omi die et laboret i cura ethicorū et melancolicorū ꝛ balnea
tur añ. xl. dies i aq maris et eius bezoar sunt cācri fluuiales
adusti et puluerisati et date et eis. ʒ. iij. in potu oīb⁹ trib⁹
diebus.

¶ Capitulū. lxv. De cantaridibus.

C Antarides si aūt qs biberit patietur mictū et ex-
tuatione et accñ ꝛ pniciosa: et eius cura est vt su-
mat in potu lac ouiū cū oleo amigdalino: deinde

curentur vlcera vesice: et eius bezoar erūt grana alchechēgi nūero.x. ¶Capitlm̄.lxvi.De lacte.

Ac si q̄s biberit fueritq̄ coagulatū in stomacho
l pacietur stomachi mollificatōēz et nauseā et suda
bit sudore frigido:et eius cura erit bibere acetū for
tissimū postea sumat de assa fetida.ʒ.i. aut de sirupo aceto
so. ℥.vnam vice vna vsto vicem.

¶Capitulū.lxvij.De assatura suffocata.

Si aūt q̄s comederit assaturā suffocatā q̄ involui
tur in pānis cū extrahitur ex furno pacietur v̄tigi
nē similē epilēsie.et ei⁹ cura ē vt euomat et postea
sumat in potu rob fructū stipticorū et zuccarū rosatū cū.xi.
aloes et mastice et querat somnū et ingrediat̄ balneū.

¶Capitulū.lxviij.De piscibus frigidis.

Si aūt q̄s comederit pisces frigidos q̄b⁹ post eius
captionē aduenerit vna dies aut duo: aut si q̄s
carnes p̄die vel añ terciā vel q̄rtā die occisas aut
morticinas aut p̄cussas a fulgure et tēpestate mortuas aut
morbo pestilēciali p̄emptas accidit q̄ supuenit ex comestio
ne malorū fungorū.et cura eorū ē vt euomat et sumat i potu
vinū purū cū pipere et curet cura fungorū p̄ter q̄ n̄ comedat
pira. ¶Capitulū.lxviiij.De terebro gatte.

Terebrū gatte cui i potu datū fuerit ille paciet̄ sto
liditatē et prestigiosus videbitur:et eius cura ē ter
ra sigillata et vomit⁹ cū ipsa omi mēse bis et accipe de con
fectiōe dyamusci oi die summo mane. et eius bezoar ē mus
cus trit⁹.℈.v.et datur i potu cū vino albo.

¶Capitulū.lxx.De extremitate caude ceruí:

Extremitas caude cervi cui data fuerit ille pacietur
e accidētia napelli.et eius cura est po cio smaragdi.
℈.v.triti dati i potu cū vino et deiñ fricatio toci
us corpis cū oleo facto de semie citri.et eius bezoar est tiria
ca magna dragme due.

¶Capitulū lxxi.De sanguine bovino.

Vt in potu dat⁹ fuerit sanguis bouin⁹ vetus ille
c patietur mortificatiōez et euomet vomitū coagu
latū. et eius cura est acetū acerrimū calidū: deinde
vomitus deiñ tiriaca: deinde balneū aque calide.

Capitulū. lxxij. De sanguine buffonis.

At⁹ cui fuerit sanguis buffonis ille patietur diffi-
d cultatē anhelit⁹ et cordiaca accidētia: et si q̄s spu
tū ipsius sumpserit erit ꝓpe mortē sicut q̄ napel-
lū biberit. et eius cura est potio smaragdi. ℈. i. deiñ intrare
corp⁹ anialis q̄drupedi magni: vt est bos asin⁹: vel mulus
vel equus et reiterare illd̄ deiñ tiriaca. ʒ. ij. bibere. et eius be-
zoar ē lapis inuētus in capite buffonis q̄ apud lapidarios
vocatur borras vulgariter trepanide.

Capitulū. lxxiij. De sanguine hois colerici ruffi.

Omis colerice ruffi sanguis extractus tpe rixe sue
h vel furoris dat⁹ cui i potu fuerit. ille pacietur furo
res mētis et ꝑmixtionē intellect⁹ ⁊ inuerecundiā de
inde paulati exiccabitur. et eius cura ē bibere aquā cucume
meris palestini et masticare grana ipsius et deglutire succū
et potare sirupū nenufarinū. et eius bezoar ē trociscus vn⁹
de tiro. Ca. lxxiiij. De sanguie mēstruo aut leprosi

Enstruū sanguinē aut leprosi q̄ biberit ille videbi
m tur eē pistrigiat⁹ ⁊ lunatic⁹ maleficiat⁹ ⁊ oblivio
sus. et eius cura est potare margaritas tritas. ʒ. i.
cū aq̄ melisse et balneari in aq̄ tepida. et coire cū puella ꝑm
legē et ꝯuersari et āplexari cū puellis et iuuēculis. et eius be-
zoar ē comedere serpētes q̄b⁹ caude et capita ꝑ palmū fuāt
abscissa. Capitlm̄. lxxv. De morsu hois ieiuni.

Orsus q̄ fuerit ab hoie ieiuno ille ponat sup mor-
m surā stercus galline alioquin pacietur vlcus vene
nosum et difficilis ē sanationis.

Capitulū. lxxvi. De morsu serpente vllo.

Verit q̄ morsus a serpente vllo ille liget statim lo
f cum cum coreo et deinde superponat tiriacam

et de ipsa bibat et circa cor apponatur smaragdũ et corallũ et margaritas et locũ morsure faciat sugere a seruo.

¶ Capitulũ.lxxvij. De felle leopdi.

Leopardi fel cui datũ fuerit in potu ille patiet ac
l cidẽtia napelli ⁊ vipere. et ei⁹ cura et bezoar ē vna

¶ Capitulũ lxxviij. De Salamandra.

Jberit q̇ salamandriã ille patietur accidentia can
b taridarũ. et cura eius et bezoar est vna.

¶ Capitulũ. lxxix. De lepore mario aut rana marina.

Lepus marin⁹ aut rana maria cui data fuerit in
l potu ille hẽbit vomitũ vnctuosuz: et totũ eius cor
pus efficietur turgidũ ⁊ inflatũ sicut yposarca et fetebit eius anhelit⁹: et eius cura ē festin⁹ vomit⁹ cũ butiro et aq̄ mellis. et deiñ sumere post illud tiriacã dyatesseron p tres dies et cibari carnib⁹ passerũ et potare bonũ vinũ: ⁊ eius bezoar est caro vulpis assata et comesta.

¶ Capitulũ. lxxx. De morsu muris. simie et gatte.

Mure vero aut a simea. aut a gato q̄ morsus fue
a rit super morsurã ponat stercus galline et curet il
lud vt in morsu homis ieiuni dictũ est.

¶ Capitulũ. lxxxi. De scriptore bezoartice ṽtutis ad vnũq̄dq3 venenũ et de vna difficili questione.

Bezoar anthonomasice dicitur de quodã lapide
b qui sic vocatur: cuius ꝑpria et specifica virtus ad
letale venenũ est liberans a morte subito absq3 vllo medici ingenio: et ideo de omĩ medicina que liberare potest a morte hominẽ ab aliqua egritudine vel venẽo dici potest ꝙ sit bezoar illius morbi siue sit illa medicina lapis vel granũ vel succus vel aliqua composita medicina Et qui illum lapidem habet tutus est ab omĩ mortali veneno. Teritur etiam et datur in potu de ip̃o. ℥. i. Et per ip̃m dicit̃ fuisse liberatũ rex dñs anglie Odoardũ in ciuitate aron qñ vulneratus fuit p passiasmũ Soldani gladio toxicato hũc q̄t lapi

dem ei tribuit gñralis pceptor tēpli et ego ɔsimilē vidi. Est autē rubeus purulētus levis vt spōgia et frāgibilis vt gipsum. Habet aūt qdlibʒ venenū tam minerale q̄ʒ vegetabile et aniale ppriā medicinā oppositā ei. a q̄ oppositōe virtute specifica fit liberatio mortis ab illo veneno Et ideo bezoar est vnicuiqʒ veneno illa medicīa que absqʒ virtute elemētali curat tale venenū. Et de q̄libʒ bezoar iā supra expediui tractatū in cura cuiuslibʒ veneni in fine descriptionis ne sit amplius necesse recapitulare tractatū.

¶ Capitulū. lxxxij. De questione vtrū tiriaca. ꝛc.

Est aūt questio vtrum tiriaca magna sit bezoar vel a forma specifica liberās a venēo: an materie elemētalis liberans a cōplexione nō a forma. Et voluerūt quidā dicere ꝙ oio erat bezoar fundantes se sup rōne. Gal. q̄ cū Andromachū phiñ respexisset q̄ pmo tiriacā inuenit et eā pbauit nunq̄ʒ pdesse nisi i morbis frigidis ppt oppositionē multaꝝ reꝝ calidaꝝ: et i morbis calidis ppt oppositionē multaꝝ medicinarū frigidaꝝ que in ipsaꝝ intrāt et hoc dixit. Gal. illā tiriacā adromaci eē mediā a cōplexione ꝫ ipē ē adiūgens carnes tyrorū et terrā sigillatā fecit eā valere formalit ad om̄e venenū licet ad quedā plꝰ et ad quedā minꝰ. et ad quedā singularit data. ꝛ ad quedam cū additōe. ¶ Alij vo dixerūt ꝙ a cōplexione elemētali agebat quecūqʒ in corpe hūano opatur fundātes sup debilitatē opatiōis sue aut penitus vanitate qñ ipā datur ɔtra napellū vel ɔtra viperā vel cōtra fel leopdi et breuit ɔtra qdlibet venenū letale secundū specificā formā in q̄bus paꝝ aut nihil videt ɔferre vt dixit Ras ¶ Solutio āt huiꝰ dubitatiōis ē ꝙ curatio cuiuslibʒ venēi. iiij. mōis. ɔtigit: scʒ q̄ aut frāgit accumē venēi aut sbā eius resoluit. aut ipm expellit aut ipm p oppositionē specificā corrūpit ꝛ ab eo eius virtꝰ prsus aufert Exm̄ primi ē opiū qd frāgit euforbiū: et castoreū qd frāgit opiū. Exm̄ scdi ē trā sigillata ꝛ alleū que substanciā veneni aut p vomitū: aut p sudorē resoluūt. Exm̄

tercius est smaragdus q̄ venenū fugat et attrahit vsqȝ in finē extremitatis mēbri. Etiā quarti ē forma specifica opposita veneno q̄ in naturalib⁹ inuenitur vt i lapide bezoar et i artificialib⁹ at in diuia et nobili cōpositione tiriace: et pmixtione oim singulariū mediciaꝝ simul ꝯfectaꝝ resultāte. et qꝛ in tiriaca ē virt⁹ cōplexionalis multarū mediciaꝝ venenū frangentiū sm oppositionē q̄litatū et venenū resoluentiū et ipsum expellentiū ideo bn̄ dictū ē ꝙ tiriaca ē medicia cōplexionalis ad venena et qꝛ ex cōpositione tali resultat res diuina que potius ab extra q̄ȝ ab int⁹ scȝ forma artificialis q̄ omi veneno opponitur. ideo et bn̄ dictū est ꝙ ipa bezoar ē venenis omib⁹ licet sm magis et min⁹ et licet quedā sunt magis bezoar ad quedā venēa q̄ȝ ipa: veꝝ ipa ē ad oia. et ideo mater oim medicinarū a medicis est appellata.

¶ Hoc opus toxicorū Petri de Abbano Beatissime pater. N. tuo noie inscriptū habes Qḋ et si breue sit vtilitate tn̄ breuitatē ipsaȝ longe cōpensat Per qḋ tuam salutē tueri Vitāqȝ custodire potes qḋ emendatum est per Wilhelmū Haldenhoff Ere premendūqȝ curauit Quod arte sua Jacob⁹ Thāner Herbipolen̄. In opido Liptzensi perfecit. nono nouembris. Anno domini. 1. 5. 0 0.

